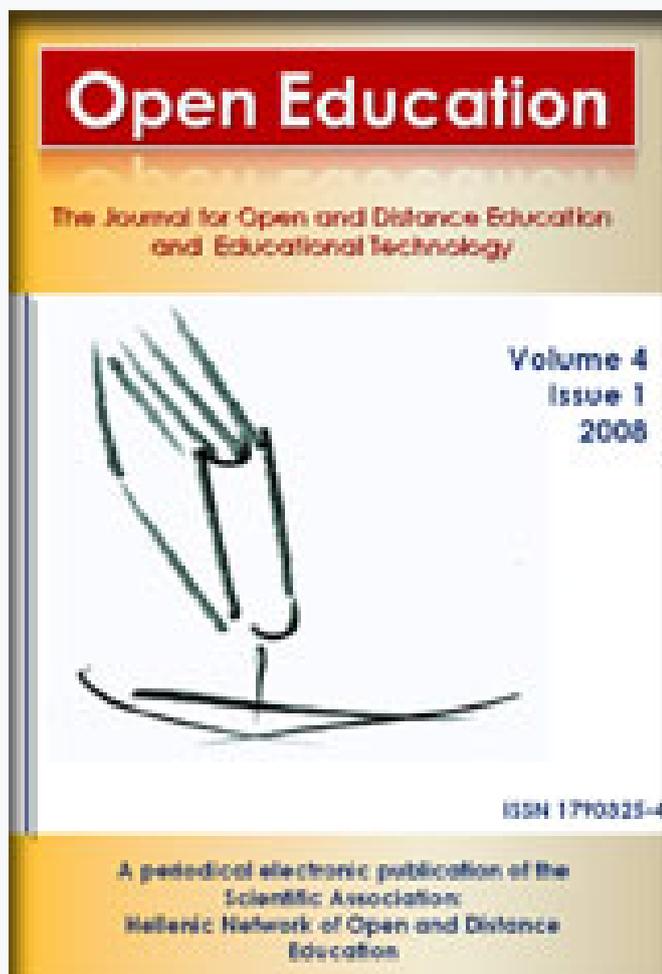

Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Τόμ. 4, Αρ. 1 (2008)

Τόμος 4, Αριθμός 1, 2008

Δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές στην επιλογή θέματος για τη διπλωματική τους εργασία στη ΘΕ ΕΚΠ65

Ρένα Γεωργιάδη

doi: [10.12681/jode.9723](https://doi.org/10.12681/jode.9723)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές στην επιλογή θέματος για τη διπλωματική τους εργασία στη ΘΕ ΕΚΠ65

The difficulties that the students confront in the choice of the subject for their diplomatic project in the module “Open and Distance Learning”.

Δρ. Ρένα Γεωργιάδη

Καθηγήτρια – Σύμβουλος (ΣΕΠ) του ΕΑΠ

R.Georgiadu@eap.gr

Abstract

The aim of this paper is to detect and discuss the most important problems that refer to the choice of the dissertation's subject in the module “Open and Distance Learning”. The module is part of the post-graduate programs “Studies in Education” and “Education of Adults” offered by the Hellenic Open University. Additionally, this paper seeks to offer a guide for the students that are in the beginning of the accomplishment of their dissertation, not only with the elaboration of the difficulties that they may face in their choice of the appropriate subject, but also with the filing of some sentences and guide-lines with the aim to accommodate them.

Περίληψη

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να εντοπιστούν και να συζητηθούν τα σημαντικότερα προβλήματα που αφορούν την επιλογή του θέματος των διπλωματικών εργασιών (ΔΕ) της ΘΕ ΕΚΠ65, που ανήκει στα μεταπτυχιακά προγράμματα «Σπουδές στην Εκπαίδευση» (ΕΚΠ) και «Εκπαίδευση Ενηλίκων» (ΕΚΕ) του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Επιπλέον η εργασία αυτή στοχεύει να αποτελέσει ένα βοήθημα για τους φοιτητές που βρίσκονται στην έναρξη της διπλωματικής τους εργασίας, όχι μόνο με την ανάπτυξη των δυσκολιών που πιθανόν να αντιμετωπίσουν στην επιλογή του κατάλληλου θέματος της ΔΕ, αλλά και με την κατάθεση κάποιων προτάσεων και κατευθυντηρίων γραμμών με σκοπό την διευκόλυνσή τους.

Λέξεις/έννοιες κλειδιά: Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, διπλωματική εργασία, επιλογή θέματος, ερευνητικό πρόβλημα.

Εισαγωγή

Οι φοιτητές που εκπονούν μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία (ΔΕ) στο πλαίσιο της ΘΕ ΕΚΠ 65, αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα και δυσκολίες που εντοπίζονται σε όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της ΔΕ, δηλαδή από την έναρξη μέχρι την παρουσίασή της. Μερικά από αυτά τα προβλήματα είναι κοινά και επαναλαμβανόμενα και κρίθηκε σκόπιμο να συζητηθούν και να δοθούν υποδείξεις που θα βοηθήσουν τους φοιτητές να ολοκληρώσουν ευκολότερα την ΔΕ. Οι απόψεις που κατατίθενται είναι αποτελέσματα συζητήσεων και εμπειριών των καθηγητών που επιβλέπουν διπλωματικές εργασίες στη ΘΕ ΕΚΠ65 και απόψεων που έχουν αναπτυχθεί στις συναντήσεις της ομάδας διδακτικού προσωπικού (ΟΔΠ) της ΕΚΠ65. Επειδή στις περισσότερες περιπτώσεις «η αρχή είναι το ήμισυ του παντός», στην εργασία αυτή θα αναπτυχθεί η πρώτη και μία από τις σημαντικότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές, δηλαδή η δυσκολία επιλογής του θέματος και διατύπωσης του ερευνητικού προβλήματος της ΔΕ.

Τι είναι διπλωματική εργασία και ποιος ο σκοπός εκπόνησής της

Στα μεταπτυχιακά προγράμματα «Σπουδές στην Εκπαίδευση» (ΕΚΠ) και «Εκπαίδευση Ενηλίκων» (ΕΚΕ) η διπλωματική εργασία εκπονείται μετά την επιτυχή παρακολούθηση 4 ΘΕ και είναι η τελική υποχρεωτική δοκιμασία για την απόκτηση του αντίστοιχου διπλώματος μεταπτυχιακής εξειδίκευσης. Γενικότερα η διπλωματική εργασία αποτελεί αυτοτελή επιστημονική εργασία σε συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Στη ΘΕ ΕΚΠ65 το επιστημονικό αντικείμενο επιλέγεται από το ευρύτερο επιστημονικό πεδίο της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ο βασικός στόχος εκπόνησης της ΔΕ είναι να καταστούν οι φοιτητές ικανοί να εκπονήσουν μια πλήρη επιστημονική εργασία. Κατά την εκπόνηση της ΔΕ ο φοιτητής εξασκείται στον προσδιορισμό προβλημάτων, στη χρήση ερευνητικών μεθόδων, στην ορθή και πλήρη παρουσίαση των ερευνητικών δεδομένων και αποτελεσμάτων και στην υπόδειξη κατευθύνσεων για περαιτέρω μελέτη και έρευνα από μελλοντικούς φοιτητές.

Οι φοιτητές που ετοιμάζονται να εκπονήσουν τη ΔΕ στη ΘΕ ΕΚΠ65 ή σε άλλες αντίστοιχες ΘΕ εμφανίζονται συνήθως ανέτοιμοι και ανυποψίαστοι για το εύρος και βάθος της αναζήτησης που πρέπει να γίνει και συγχέουν την εκπόνηση της ΔΕ με αυτή μιας εργασίας που έχουν εκπονήσει στα πλαίσια μιας ΘΕ. Αυτό το πρόβλημα της υποεκτίμησης της δυσκολίας και του χρόνου που πρέπει να αφιερώσει ο φοιτητής μέχρι την αποπεράτωση της ΔΕ είναι σύνηθες φαινόμενο και παρατηρείται και στις ΔΕ που εκπονούνται στα πλαίσια της ΘΕ ΕΚΠ65.

Θα πρέπει λοιπόν να γίνει φανερό στο φοιτητή ότι μια διπλωματική εργασία διαφέρει από μία εργασία που εκπονείται στα πλαίσια μιας ΘΕ όχι μόνο ως προς την έκταση και το εύρος της διερεύνησης και ανάπτυξης του γνωστικού αντικειμένου, αλλά και ως προς την σκοπιμότητα εκπόνησής της. Ειδικότερα η ΔΕ δεν στοχεύει μόνο στην εμπέδωση και εφαρμογή των γνώσεων που απέκτησε ο φοιτητής κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης της ΘΕ ΕΚΠ65, όπως συμβαίνει στη εργασία που εκπονείται στα πλαίσια της ΘΕ, αλλά επιπλέον στην εμβάθυνση σε συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο και στη μεθοδική και συστηματική ανάπτυξη μιας πλήρους επιστημονικής ερευνητικής εργασίας.

Δυσκολίες και προβλήματα που έχουν εντοπιστεί στην έναρξη κατά την επιλογή του θέματος της ΔΕ και προτάσεις για την αντιμετώπισή τους

Η πρώτη και σημαντικότερη ίσως δυσκολία που έχει να αντιμετωπίσει ένας φοιτητής κατά την διάρκεια εκπόνησης της ΔΕ είναι η επιλογή του θέματος της εργασίας του και η διατύπωση του ερευνητικού προβλήματος. Σε πολλές των περιπτώσεων το αρχικό θέμα που έχει επιλεγεί αλλάζει στην διάρκεια της εκπόνησης της ΔΕ, επειδή η αρχική επιλογή του θέματος δεν ήταν σαφής και πραγματοποιήσιμη στο χρόνο και με τα μέσα που υπήρχαν στη διάθεση του φοιτητή. Αυτός είναι και ο λόγος που το αρχικό θέμα πολλές φορές δεν συμπίπτει με το θέμα της ΔΕ που έχει περατωθεί και παρουσιαστεί.

Η επιλογή των θεμάτων των ΔΕ της ΘΕ ΕΚΠ65 πρέπει να γίνεται με κριτήρια:

- (i) τον σαφή και συγκεκριμένο προσδιορισμό του ερευνητικού προβλήματος,
- (ii) την υποκίνηση του ενδιαφέροντος του φοιτητή, αλλά συγχρόνως τη συνάφεια με το αντικείμενο της ΘΕ ΕΚΠ65,
- (iii) τη σημαντικότητα του θέματος και τον εμπλουτισμό του γνωστικού αντικειμένου της ΘΕ ΕΚΠ65,
- (iv) τα διαθέσιμα μέσα και χρόνο για την πραγματοποίηση της ΔΕ και
- (v) τη συμβολή στην ανάπτυξη νέων ερευνητικών περιοχών.

I. Σαφής διατύπωση του ερευνητικού προβλήματος

Στην πράξη έχει φανεί από την επίβλεψη προηγούμενων ΔΕ, ότι οι περισσότεροι φοιτητές επιλέγουν κάποιο γενικό θεματικό πεδίο και δυσκολεύονται να συγκεκριμενοποιήσουν και να διατυπώσουν με σαφήνεια το θέμα της ΔΕ. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι φοιτητές δεν έχουν καθορίσει και διατυπώσει καταρχήν με σαφήνεια το ερευνητικό πρόβλημά της ΔΕ. Δεν έχουν καταλάβει ότι στα πλαίσια της ΔΕ θα πρέπει να λύσουν ένα συγκεκριμένο πρόβλημα-ερώτημα, όπως ένα πρόβλημα των Μαθηματικών, της Φυσικής ή της Χημείας. Προσπαθούν να αναπτύξουν ένα γενικό προβληματισμό χωρίς να υπάρχει σαφής και συγκεκριμένη έκφραση - εκφώνηση του προβλήματος. Είναι σαν να προσπαθεί κάποιος να λύσει ένα πρόβλημα κίνησης ενός αυτοκινήτου περιγράφοντας γενικά το φαινόμενο της κίνησης αντί να υπολογίσει, για παράδειγμα, την ταχύτητα του αυτοκινήτου χρησιμοποιώντας τα δεδομένα της συγκεκριμένης κίνησης. Στην περίπτωση των ΔΕ της ΘΕ ΕΚΠ65 ένα ερευνητικό πρόβλημα του τύπου «ποιος είναι ο ρόλος του διδάσκοντα στην ΑεξΑΕ», είναι πολύ γενικό. Όμως, το πρόβλημα «ποιος είναι ο ρόλος του διδάσκοντα ως προς στην ενίσχυση της αλληλογνωριμίας και της επικοινωνίας με τους φοιτητές κατά την 1^η ΟΣΣ της ΘΕ ΕΚΠ 65 ή άλλης ΘΕ» θα μπορούσε να αποτελέσει ένα ρεαλιστικό και συγκεκριμένο ερευνητικό πρόβλημα.

II. Συνάφεια με το αντικείμενο της ΘΕ ΕΚΠ65

Το δεύτερο πρόβλημα που έχει παρατηρηθεί στα προηγούμενα έτη ως προς την επιλογή των θεμάτων ΔΕ που σχετίζονται με τη ΘΕ ΕΚΠ65 είναι ο προσανατολισμός σε επιστημονικά πεδία που άπτονται των ειδικοτήτων και των ενδιαφερόντων των φοιτητών, γεγονός που διευκολύνει την εκπόνηση της ΔΕ, αλλά πολλές φορές αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να εμπλουτίζονται μεν οι γνώσεις στα πεδία αυτά αλλά όχι στην ΕΚΠ65. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι φοιτητές στην ΕΚΠ65 προέρχονται από διαφορετικά επιστημονικά πεδία (φιλόλογοι, μαθηματικοί, φυσικοί, μηχανικοί, νοσηλευτές, γυμναστές, δάσκαλοι κ.λπ.) και ο καθένας θεωρεί σημαντικό και πιο προσιτό για αυτόν να ασχοληθεί με θέμα που εμπίπτει στην ειδικότητά του και το γνωρίζει καλά, κάτι που εκ πρώτης όψεως είναι θετικό, αφού υποκινεί το ενδιαφέρον του φοιτητή. Στην προσπάθειά του όμως να επιλέξει ένα θέμα σύμφωνα με τα ενδιαφέροντά του, προσανατολίζεται σε πρόβλημα του επιστημονικού του πεδίου και παραβλέπει ότι η απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα πρέπει πάντα να συνεισφέρει και να εμπλουτίζει το πεδίο της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και όχι το επιστημονικό πεδίο της ειδικότητάς του.

Αυτός είναι ο λόγος που οι περισσότεροι φοιτητές επέλεξαν τα προηγούμενα έτη να αναπτύξουν ή να σχεδιάσουν έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό για θεματικά πεδία της ειδικότητάς τους. Στην επιλογή τους αυτή οδηγήθηκαν βέβαια και από το γεγονός ότι το σχετικό θεωρητικό πλαίσιο είναι γνωστό και έτσι αποφεύγονται οι πολλές αναζητήσεις και η λεπτομερής βιβλιογραφική ανασκόπηση. Σε αρκετές όμως περιπτώσεις η ΔΕ προσέφερε ένα καταπληκτικό έντυπο υλικό π.χ. στο θεματικό πεδίο της Χημικής Κινητικής για την επιμόρφωση των καθηγητών Χημείας, αλλά η συμβολή της στην οικοδόμηση της γνώσης στο θεματικό πεδίο της ΑεξΑΕ ήταν ελάχιστη έως ανύπαρκτη.

III. Σημαντικότητα του θέματος για τη ΘΕ ΕΚΠ65

Εκτός όμως από τη σαφήνεια και τη συνάφεια του θέματος με τη ΘΕ ΕΚΠ65 πρέπει να προσεχθεί και η σημασία και χρησιμότητα του θέματος για τη ΘΕ. Θα πρέπει

δηλαδή η εργασία αυτή να συνεισφέρει και να προσθέτει έστω και κάτι ελάχιστο στις ήδη υπάρχουσες γνώσεις και να εμπλουτίζει το γνωστικό αντικείμενο της ίδιας της ΘΕ. Για να το καταφέρει αυτό ο φοιτητής θα πρέπει στο αρχικό στάδιο να κάνει προσεκτική ανασκόπηση της υπάρχουσας σχετικής, ξενόγλωσσας ως επί το πλείστον, βιβλιογραφίας, ώστε βασιζόμενος σε ευρήματα και συμπεράσματα προηγούμενων μελετητών και ερευνητών να στηρίζει το ερώτημα της ΔΕ και να τεκμηριώσει στη συνέχεια τα δικά του ευρήματα (Cohen & Manion, 1994). Αντί για αυτό οι περισσότεροι φοιτητές, πιεσμένοι συνήθως από τις ημερομηνίες κατάθεσης των προτάσεών τους και πολλές φορές χωρίς να έχουν προλάβει να συνεργαστούν με τον επιβλέποντα καθηγητή, ορίζουν το πρόβλημα και το σκοπό της ΔΕ, χωρίς προηγουμένως να έχουν βεβαιωθεί για την ύπαρξη της σχετικής βιβλιογραφίας που θα στηρίξει την εργασία τους. Αλλά και όταν επικοινωνήσουν και συνεργαστούν με τον επιβλέποντα αρκετοί αρνούνται να δεχτούν ότι το θέμα που επέλεξαν δεν έχει τις προϋποθέσεις για να ολοκληρωθεί και εμμένουν στις αρχικές απόψεις τους φοβούμενοι ίσως ότι είναι αργά για αναζήτηση άλλου θέματος.

IV. Θέμα σύμφωνο με τις δυνατότητες του φοιτητή

Το κριτήριο που δεν λαμβάνουν συνήθως υπόψη τους οι φοιτητές στην επιλογή του θέματος, σχετίζεται με τη διερεύνηση της δυνατότητας να υλοποιηθεί η εργασία τους στο χρόνο που διαθέτουν για την εκπόνησή της. Επίσης μερικές φορές δεν διερευνούν αν έχουν πρόσβαση στις κατάλληλες πηγές από τις οποίες θα αντλήσουν πληροφορίες και δεδομένα για την εκπόνηση της εργασίας τους (Faulkner et al, 1999). Δεν έχουν συνειδητοποιήσει τη σημασία τού να επιλέξουν θέμα εφικτό και πραγματοποιήσιμο, να είναι δηλαδή μέσα στις δικές τους δυνατότητες. Διατυπώνουν π.χ ως ερευνητικό πρόβλημα τη διερεύνηση των απόψεων των αποφοίτων ενός μεταπτυχιακού εξ αποστάσεως προγράμματος, ως προς την αξιολόγησή τους στις τελικές γραπτές εξετάσεις. Δεν έχουν όμως αναρωτηθεί αν θα καταφέρουν να έχουν πρόσβαση και επικοινωνία με τους φοιτητές αυτούς που ήδη έχουν αποφοιτήσει και πόσο χρονοβόρα θα είναι αυτή η διαδικασία.

V. Συμβολή στην ανάπτυξη μελλοντικής έρευνας

Το τελευταίο κριτήριο, δηλαδή η συμβολή της ΔΕ στην ανάπτυξη νέων ερευνητικών περιοχών και η προετοιμασία του «εδάφους» για άλλους ερευνητές, είναι εξ ίσου σημαντικό με τα προηγούμενα, αλλά λίγοι μόνο φοιτητές το λαμβάνουν υπόψη κατά την επιλογή του θέματος. Ο λόγος είναι ότι στο στάδιο της έναρξης της ΔΕ οι περισσότεροι φοιτητές δεν έχουν την κατάλληλη εμπειρία να προβλέψουν την συνέχεια της εργασίας τους και να προετοιμάσουν το δρόμο για μελλοντικές έρευνες. Κατά τη διάρκεια όμως της εκπόνησης της ΔΕ, μέσα από την λεπτομερή και σε βάθος ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και την επεξεργασία των ευρημάτων σε πολλές περιπτώσεις διαγράφεται ένα ή περισσότερα ερωτήματα που μπορούν να αποτελέσουν θέμα για μελλοντική έρευνα.

Υποδείξεις για τη διατύπωση ερευνητικού προβλήματος ΔΕ στη ΘΕ ΕΚΠ65

Ας έρθουμε τώρα στη θέση του φοιτητή που αναζητά θέμα για τη ΔΕ στην ΘΕ ΕΚΠ65 ή σε άλλες σχετικές ΘΕ του ΕΑΠ. Γνωρίζει τα παραπάνω κριτήρια για την επιλογή του θέματος, αλλά πως θα ενεργήσει για να εντοπίσει το κατάλληλο θέμα; Οποιος έχει περάσει από τη φάση αυτή είτε ως φοιτητής είτε ως επιβλέπων καθηγητής, γνωρίζει ότι δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Ιδιαίτερα για τον άπειρο φοιτητή είναι από τις πιο αγχογόνους εμπειρίες στον συνολικό προγραμματισμό και στην εκπόνηση της ΔΕ. Το θετικό όμως σημείο της περιπλάνησης και αναζήτησης

του θέματος είναι ότι ο φοιτητής έχει την μοναδική ευκαιρία όχι μόνο να αποκτήσει έναν σημαντικό όγκο γνώσεων, αλλά και να μάθει να βλέπει και να διακρίνει τα ερευνητικά ζητήματα μέσα από ευρύτερους θεωρητικούς και πρακτικούς προβληματισμούς.

Δεν υπάρχει μία συγκεκριμένη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί πιστά και να οδηγήσει το φοιτητή κατευθείαν στο ζητούμενο, αλλά γενικές μόνο υποδείξεις μπορούν να διευκολύνουν την αναζήτηση αυτή. Στο πρώτο στάδιο ο φοιτητής ξεκινά με την αναζήτηση γενικών ερευνητικών προβλημάτων, που σχετίζονται με τα ευρύτερα θεματικά πεδία της ΘΕ ΕΚΠ65 που ανακοινώνονται στην έναρξη της ΔΕ πριν την κατάθεση των προτάσεων των φοιτητών στο ΕΑΠ. Τα θεματικά αυτά πεδία περιλαμβάνουν ενδεικτικά θεματικά υποπεδία που είναι επίσης γενικά και στοχεύουν να κατευθύνουν και να βοηθήσουν την τελική επιλογή του θέματος και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να αποτελέσουν συγκεκριμένο ερευνητικό πρόβλημα.

Ένας αποτελεσματικός τρόπος για αναζήτηση γενικών προβλημάτων είναι μια σύντομη περιήγηση της βιβλιογραφίας που σχετίζεται με την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Επειδή ο σκοπός αυτής της βιβλιογραφικής επισκόπησης είναι η αναζήτηση ιδεών πρέπει να γίνει σύντομα σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο εύρος. Η βιβλιογραφία θα πρέπει να διερευνηθεί σε βάθος στη συνέχεια, μετά τη διατύπωση του ερευνητικού προβλήματος της ΔΕ. Η ευρύτερη βιβλιογραφική επισκόπηση μπορεί να γίνει σε προτεινόμενα βιβλία και σε έντυπα ή ηλεκτρονικά περιοδικά της ΘΕ ΕΚΠ65. Χρήσιμη είναι μια γρήγορη ματιά στο τέλος ολοκληρωμένων διπλωματικών εργασιών (κατά προτίμηση των καλύτερων) ή ακόμα καλύτερα στο τέλος διεθνών διδακτορικών διατριβών, επειδή δυστυχώς στην ελληνική βιβλιογραφία οι διατριβές στο γνωστικό αντικείμενο της ΑεξΑΕ είναι ελάχιστες. Μια πλούσια πηγή ιδεών είναι οι ημερίδες, οι διαλέξεις, τα σεμινάρια και κυρίως οι ερευνητικές εργασίες και οι ανακοινώσεις των συνεδρίων και των θερινών σχολείων της ΑεξΑΕ, στις οποίες υπάρχουν νύξεις για γενικά ερωτήματα και προβληματισμούς. Το έναυσμα για τη διατύπωση γενικών ερωτημάτων μπορεί να δοθεί από οποιοδήποτε τμήμα της εργασίας ή του άρθρου που μελετά ο φοιτητής, από την περίληψη, τους τίτλους, τα περιεχόμενα, τις έννοιες κλειδιά, τα συμπεράσματα κ.λ.π.

Σε μερικές περιπτώσεις η αναζήτηση και καταγραφή γενικών προβλημάτων, μπορεί να ξεκινήσει από ένα υπαρκτό πρόβλημα, από μία απορία ή κάποιο κενό στην ήδη αποκτηθείσα γνώση, από κάποιες αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις και θεωρίες, από μία αμφισβητούμενη πρακτική κ.λπ. Ακόμα και οι συζητήσεις με συμφοιτητές και διδάσκοντες για θέματα της ΑεξΑΕ μπορεί να αποτελέσουν πηγή προβληματισμών π.χ. ένας γενικός προβληματισμός μπορεί να ξεκινήσει από ζητήματα για τα οποία εκφράζονται παράπονα ή υπάρχει μια έκδηλη δυσαρέσκεια πολλών. Η ευκολία εύρεσης γενικών ερωτημάτων εξαρτάται επίσης και από τα ατομικά εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά του φοιτητή, όπως την ειδικότερη επιστημονική του κατάρτιση, την εμπειρία του, την ερευνητική του και διεισδυτική του διάθεση, την αναλυτική και κριτική του ικανότητα και πολλές φορές και από τη διαίσθησή του.

Αφού λοιπόν ο φοιτητής καταγράψει μερικούς γενικούς ερευνητικούς προβληματισμούς σε ένα ή περισσότερα θεματικά πεδία της ΑεξΑΕ, επιλέγει έναν από αυτούς με κριτήριο τα ενδιαφέροντά του, την σημαντικότητα και την δυνατότητα πρόσβασης στη σχετική βιβλιογραφία. Είναι δυνατόν ένα ερευνητικό πρόβλημα να ταιριάζει πολύ στις προσωπικές ή επαγγελματικές προτιμήσεις και δυνατότητες ενός φοιτητή και να μην «συγκινεί» καθόλου έναν άλλο φοιτητή.

Ο φοιτητής θα πρέπει να προχωρήσει στη συνέχεια πολύ προσεκτικά στο δεύτερο στάδιο που είναι η σαφής οριοθέτηση του ερευνητικού προβλήματος. Ο φοιτητής προχωρεί από το γενικό στο ειδικό ακολουθώντας για την επιλογή και διατύπωση του ερευνητικού ερωτήματος της ΔΕ τη μορφή της ανεστραμμένης πυραμίδας (Παρασκευόπουλος, 1993). Προσπαθεί να διατυπώσει όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένο και σαφές το ερευνητικό ερώτημα της ΔΕ, ώστε να είναι δυνατόν να απαντηθεί με μία ερευνητική μέθοδο. Για να το επιτύχει αυτό εξετάζει και αναλύει το γενικό πρόβλημα που έχει επιλέξει, από όλες τις πλευρές του και προσπαθεί να εντοπίσει τις παραμέτρους που το επηρεάζουν. Από τις διαφορετικές πλευρές και τις παραμέτρους αυτές επιλέγει μερικές μόνο και διατυπώνει πλέον συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα. Μια ενδεικτική σταδιακή πορεία διατύπωσης ερευνητικού προβλήματος στα πλαίσια της ΘΕ ΕΚΠ65, παρουσιάζεται στο παρακάτω παράδειγμα.

Ενδεικτικό παράδειγμα διαδικασίας διατύπωσης ερευνητικού προβλήματος

Ένας φοιτητής ολοκληρώνοντας τις 4 ΘΕ του προγράμματος ΕΚΠ και έχοντας διδαχθεί και βιώσει τη διαδικασία της αξιολόγησης, προβληματίζεται για τον τρόπο και τη σημασία της στην εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία. Το θέμα της αξιολόγησης άπτεται των ενδιαφερόντων του, αφού ως εκπαιδευτικός έρχεται πολλές φορές αντιμέτωπος με αυτή τη διαδικασία. Εξάλλου το πρόβλημα της αξιολόγησης είναι επίκαιρο και σημαντικό. Επιλέγει λοιπόν το θεματικό υποπεδίο της ΑεξΑΕ με τίτλο «Η αξιολόγηση της διδακτικής πράξης». Ο φοιτητής αυτός είχε το έναυσμα για την επιλογή του θέματος από την εμπειρία του και δεν χρειάστηκε να αναζητήσει εναλλακτικούς γενικούς προβληματισμούς από άλλες πηγές. Θα πρέπει όμως να προχωρήσει προσεκτικά στην διατύπωση του ερευνητικού ερωτήματος της ΔΕ, αφού η διερεύνηση της αξιολόγησης της διδακτικής πράξης είναι ένα ζήτημα σύνθετο και γενικό.

Ο φοιτητής βρίσκεται στη βάση της ανεστραμμένης πυραμίδας και θα πρέπει να φτάσει στην κορυφή της αναλύοντας σταδιακά τις παραμέτρους της αξιολόγησης. Η έρευνα αφορά γενικά τα ανοικτά και εξ αποστάσεως συστήματα, αλλά ο φοιτητής την ειδικεύει περισσότερο επιλέγοντας το ΕΑΠ και ειδικότερα το συγκεκριμένο πρόγραμμα του ΕΑΠ «Σπουδές στην Εκπαίδευση» και τη συγκεκριμένη ΘΕ ΕΚΠ65. Η αξιολόγηση όμως της διδακτικής πράξης μπορεί να διερευνηθεί από πολλές πλευρές, από την πλευρά του διδασκόμενου, του διδάσκοντα κλπ. Τα ενδιαφέροντα του φοιτητή εστιάζονται στην πλευρά του διδασκόμενου, ποιες είναι δηλαδή οι απόψεις των φοιτητών της ΘΕ ΕΚΠ65 για την αξιολόγηση της διδακτικής πράξης. Αλλά και οι παράμετροι της αξιολόγησης της διδακτικής πράξης είναι διαφορετικές όπως η αξιολόγηση των διδασκόμενων, του εκπαιδευτικού υλικού, των διδασκόντων, των ΟΣΣ κ.λ.π. Ο φοιτητής πλησιάζει στην κορυφή της πυραμίδας και με βάση τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντά του επιλέγει την αξιολόγηση των διδασκόμενων. Από ποια σκοπιά όμως θα εξεταστεί η αξιολόγηση των διδασκόμενων;

Με βάση τη μελέτη της βιβλιογραφίας ο φοιτητής επιλέγει να διερευνήσει τη επίδραση της αξιολόγησης των φοιτητών στην μαθησιακή τους πορεία. Διερευνώντας ακόμα περισσότερο το πεδίο ο φοιτητής έχει να επιλέξει ανάμεσα στη διαμορφωτική αξιολόγηση των φοιτητών μέσω των γραπτών εργασιών, την τελική αξιολόγηση μέσω των τελικών εξετάσεων ή τη συνολική αξιολόγηση που περιλαμβάνει και τα δύο είδη. Από τη σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση που προηγήθηκε ο φοιτητής ανακάλυψε ότι η αξιολόγηση μέσω των γραπτών εργασιών έχει μερικώς διερευνηθεί. Συνεκτιμώντας λοιπόν το γεγονός αυτό, το χρόνο και τις δυνατότητές του ο φοιτητής καταλήγει στην κορυφή της πυραμίδας που είναι το ειδικό πλέον ερευνητικό

πρόβλημα της ΔΕ. «ποιες είναι οι απόψεις των φοιτητών της ΘΕ ΕΚΠ65 του μεταπτυχιακού προγράμματος ΕΚΠ του ΕΑΠ για την επίδραση της διαδικασίας της συνολικής αξιολόγησής τους μέσω των γραπτών εργασιών και των τελικών εξετάσεων στην μαθησιακή τους πορεία».

Συμπεράσματα

Τελειώνοντας αυτή την εργασία που στηρίχτηκε κυρίως σε εμπειρίες διδασκόντων που επιβλέπουν ΔΕ στη ΘΕ ΕΚΠ65 και αφορά την διαδικασία επιλογής θέματος και τη διατύπωση του ερευνητικού προβλήματος μιας ΔΕ, ανακεφαλαιώνονται τα σημαντικότερα σημεία και δίνονται συνοπτικά οι παρακάτω υποδείξεις. Για να επιλέξει ένας φοιτητής κατάλληλο θέμα για την διπλωματική του εργασία προσπαθεί να εντοπίσει ένα προς διερεύνηση πρόβλημα που θα συνεισφέρει στη ΘΕ ΕΚΠ65 από ένα θεματικό πεδίο του ενδιαφέροντός του. Στη συνέχεια, ανατρέχει στη σχετική βιβλιογραφία με σκοπό αφενός μεν να διαπιστώσει αν το πρόβλημα αυτό έχει διερευνηθεί, αφετέρου αν η βιβλιογραφία παρέχει το απαραίτητο θεωρητικό πλαίσιο για να τεκμηριώσει το ερώτημά του. Διατυπώνει κατάλληλα το ερευνητικό πρόβλημα-ερώτημα της εργασίας του, ώστε να είναι σαφές και όσον το δυνατόν πιο ειδικό και συγκεκριμένο ακολουθώντας τη διαδικασία της ανεστραμμένης πυραμίδας. Εντοπίζει τη σημασία του θέματος και κυρίως διερευνά αν η απάντηση στο ερώτημα της εργασίας θα συνεισφέρει στη ΘΕ ΕΚΠ65. Τέλος προσπαθεί να προετοιμάσει το ερευνητικό έδαφος για μελλοντικές έρευνες.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Cohen, L. και Manion, L. (1994) “*Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*”, Αθήνα, Μεταίχμιο.
Faulkner, D. Swann, I. Sarer, S. Bird, M. Carty, J. (1999) “*Εξέλιξη του Παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον. Εγχειρίδιο μεθοδολογίας*”, Πάτρα, Ε.Α.Π.
Παρασκευόπουλος, Ι. (1993) “*Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας*”, Αθήνα